

הפתח והמאבק להתמסדות

ענת קורץ

העממית בארגון; על יסוד שני הבסיסים האלה התמסד הבסיס השלישי – ההכרה הפוליטית, הבין-לאומית במעמדו של אש"ף, ופתח בראשו, כנציגו של הציבור הפלסטיני.

הפתח היה הארגון הפלסטיני הראשון, שקרא למאבק ישיר בישראל, אמנם במסגרת המאבק הכלל-ערבי נגד ישראל, אך תוך הדגשת העניין הפלסטיני הפרטיקולרי. כמו ארגוני מאבק עממי אחרים, בנה הפתח את עצמו על בסיס גרעין ארגוני בעל גבולות ברורים. הגרעין הזה לא היה עשוי מעולם מקשה אחת, אלא היה מורכב ממנגנונים ומגופים שונים. הגורם המאחד אותם היתה המטרה של שמירת הארגון וביסוס מעמדו הפוליטי בסביבה, שהתאפיינה במשך שנים רבות בהתנגדות לעצם הקמתו וליעדים שהציב לעצמו. ההתנגדות הזאת באה לידי ביטוי בניסיונות לעצב את אופי הארגון ואת גבולות פעילותו, ובמקרים קיצוניים יותר, במאמצים לשלוט בו, או אף להכריתו. כדי לשרוד ולהתפתח במערכת הפוליטית המורכבת והעוינת הזאת, נערך הפתח ליישומה של אסטרטגיית פעולה אלימה.

בשנות קיומו הראשונות, לפני שרכש לעצמו בסיסי לגיטימציה נוספים, נראה היה, שרק מאבק אלים יכול היה להעלות את הארגון על סדר היום של האזור. המאבק הזה נועד לגרום לתגובת נגד ישראלית, וכך לגרום את מדינות ערב לעימות ישיר עם ישראל. מטרה נלווית של המאבק האלים היתה גיוס תמיכה עממית בו ובמטרותיו. התמיכה העממית – הערבית בכלל והפלסטינית בפרט – נועדה להיתרגם ללחץ על ממשלות לצאת למלחמה לשחרור פלסטין. כמו כן, נועדה התמיכה העממית לבצר את מעמדו של הארגון בין הארגונים הפלסטיניים האחרים, שפעלו לקידום מעמדם באותה דרך.

ואכן, המאבק האלים העלה את הנושא

תהליך התמסדותו של הפתח, תוך ניסיון להעריך על איזה צורך ארגוני היתה אמורה לענות אינתיפאדת אל-אקצא. הטענה שתוצג במאמר היא, שהנהגת המאבק האלים לא עמדה בסתירה עקרונית למעמדו של הפתח כראש רשות מדינית. לנוכח האתגרים החברתיים והכלכליים, שעיימם התמודד הפתח מאז זכה בהנהגת הרשות, ולנוכח המצב המדיני, שהתגבש ערב פרוץ האינתיפאדה, נועד המאבק לבצר את כוחו של הארגון בזירה הפנימית ולחזק את מעמדו מול גורמי חוץ, וכך להבטיח את השפעתו על תהליכים מדיניים, שבמסגרתם יוכרע עתידו של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. בריאיון שנערך עם פעיל תנזים ואשר שודר בערוץ הראשון של הטלוויזיה הישראלית ב-17 בנובמבר הוא אמר: "הרשות היא אש"ף, אש"ף הוא הפתח, והפתח הוא ערפאת." המאבק האלים, שהנהיג הפתח בגדה המערבית וברצועת עזה, החל מספטמבר 2000, נועד להזכיר את הקשר הארגוני הזה ולהמחיש אותו.

*

הקמת הרשות הלאומית הפלסטינית ב-1994, על בסיס הסכם אוסלו, הקנתה תוקף משפטי, אשר התבסס על הכרה בין-לאומית רחבה, למעמדו של אש"ף כנציגו של העם הפלסטיני. היה זה שיאו של תהליך התמסדותו של המאבק העממי הפלסטיני עד כה. בין ציוני הדרך המשמעותיים, שקדמו להתפתחות הזאת, היו הקמת הפתח ב-1959, הפיכתו של הארגון הזה תוך כמה שנים לחשוב שבין הארגונים הפלסטיניים, ומיסוד מנהיגותו של הפתח ב-1969, כשזכה בראשות אש"ף. מעבר לנקודות המפנה ההיסטוריות, ניתן לאתר שלושה בסיסי לגיטימציה, שעמדו ביסוד התמסדותו של הפתח: היסוד הארגוני, היינו, הארגון עצמו; היסוד התנועתי, היינו, התמיכה

קיים דמיון רב בין האופן, שבו השתלבה הנהגת הפתח באינתיפאדה, שפרצה בשלהי 1987, לבין דרך הפעולה שלה, הפעם במסגרת הרשות הפלסטינית, באינתיפאדת אל-אקצא, שפרצה בספטמבר 2000. בשני המקרים החלה האינתיפאדה בעקבות אירוע נקודתי, שגרם להתלקחות השטח, אשר היה רווי מתח ממילא. בשני המקרים השתלטו במהירות גופים השייכים לפתח, ובהם הוועדות העממיות והתנזים (ארגון כוחות הרחוב), על התסיסה העממית וכיוונו את ההתקוממות בהמשך. עם זאת, קיים שוני בין המקרים. בשנת 2000 נמצא הפתח במעמד מוסדי שונה מזה שבו נמצא בעת האינתיפאדה הראשונה. בשלהי שנות ה-80 הפתח היה עדיין מנהיג של מאבק עממי. על אף התמיכה העממית והבין-לאומית שלה זכה אש"ף, בראשות הפתח, עדיין לא זכה להכרה, שתאפשר לו להיות שותף לתהליכים מדיניים, שהשפיעו על מעמדו ועל המשך דרכה של התנועה הלאומית הפלסטינית. לפיכך התמקדה אסטרטגיית הפעולה של הארגון במאבק אלים, שמטרתו היתה לאלץ גורמים באזור ואחרים להתייחס אליו ואל דרישותיו. לעומת זאת, בשנת 2000 היה הפתח, מזה כמה שנים, ארגון מוביל ברשות הפלסטינית. בתוקף מעמדו זה, היה שותף מרכזי לתהליך מדיני ממוסד, גם אם רצון מכשולים ועיכובים.

מתעוררת השאלה: מדוע פנו מנהיגי הפתח – העומדים בראש מדינה בדרך, אשר זכתה להכרה בין-לאומית משמעותית עוד בטרם הקמתה – למאבק בישראל תוך סיכון במודע של הישגים מדיניים שנצברו מאז נחתם הסכם אוסלו. במילים אחרות, מה הניע את מנהיגי הפתח, כמנהיגי מאבק עממי, להסתכן בקטיעת תהליך התמסדותו הפוליטית של הארגון, או לפחות בהסגת התהליך הזה לאחור?

כדי לענות על השאלה הזאת יתואר להלן

הפלסטיני על סדר היום האזורי. כמו כן, תרם המאבק תרומה מכרעת למיסודו של אש"ף, בראשות הפתח, כנציגו של העם הפלסטיני. ההתפתחות הזאת שיקפה תמיכה עממית גוברת בארגוני ההתנגדות בכלל ובפתח – הגדול והחזק שבהם – בפרט. התמיכה העממית והצמיחה הארגונית שבאה בעקבותיה גרמו לשינויים משמעותיים בדפוסי הפעילות של הפתח. במשך השנים שולבו בגרעין הארגוני הראשוני גופים, שעסקו בנושאים חברתיים ואזרחיים. תפקידם היה לספק מענה לצורכי היום-יום של בסיס התמיכה העממית בארגון. המגמה הזאת התפתחה בד בבד עם המאבק בשלטון המרכזי בירדן בשלהי שנות ה-60. התהליך הואץ והשתכלל בלבנון, לאחר הגירוש מירדן ב-1970, והגיע לשיאו ערב פלישת צה"ל למדינה ב-1982. במקביל, התרחשה התמסדות הדרגתית ואיטית יחסית של מנהיגות הפתח בשטחים שבשליטת ישראל. התמיכה העממית נועדה במוצהר להוות תשתית להמשך המאבק האלים ולהרחבתו. בפועל, התפתחו במסגרת הארגונים החברים באש"ף, ובמסגרתו הרחבה של אש"ף עצמו, גופים אזרחיים, אשר היו רחוקים, מבחינת סדר היום שלהם והתפקידים שאותם מילאו, ממעורבות פעילה במאבק. אש"ף הלך והתמסד כארגון בעל יסודות חברתיים מוצקים, כלומר, כמנהיג של תנועה עממית.

במקביל הלך אש"ף וזכה בהכרה בין-לאומית. על-פי-רוב, ההכרה הזאת היתה מסויגת ומותנית, אך עדיין היא שימשה כבסיס להתמסדותו הפוליטית של הארגון, כלומר, להיותו גורם בעל השפעה ישירה ולגיטימית, בתפיסתם של גורמים מדינתיים, על זירת הסכסוך האזורי. החל משלהי שנות ה-60 נהנה פתח מתמיכתן של מדינות ערביות אחדות ומהכרה של מדינות שהשתייכו לגוש המזרחי. חלקן אף הגישו לארגון סיוע חומרי. ב-1974 הוכר אש"ף רשמית על-ידי ועידת הפסגה הערבית כנציגו הבלעדי של העם הפלסטיני.

באותה שנה זכה להכרה של האו"ם, והוזמן להשתתף בפורומים של הארגון, שעסקו בנושאים הקשורים בסכסוך במזרח-התיכון. כאמור, להתמסדותו של הפתח היו שלושה בסיסי לגיטימציה: הארגוני, התנועתי, והפוליטי. הבסיסים האלה התגבשו במקביל, ובכל אחד משלבי ההתפתחות של הארגון הושם דגש על אחד משלושתם. עם זאת, דגש על אחד מהבסיסים לא ביטל את חשיבותם של האחרים. התמיכה העממית הפלסטינית תואמה על-ידי הגרעין הארגוני המוצק, ולמעשה נשלטה על-ידו. הגרעין הזה המשיך והתגבש גם כאשר נוספו לפתח מאפיינים תנועתיים. שני בסיסי הלגיטימציה – הארגוני והעממי – הזינו זה את זה ושניהם שימשו אמצעי לגיוס תמיכה פוליטית. התמיכה החיצונית, מצידה, ביצרה את מעמדו הבכיר של אש"ף בראשות הפתח, במערכת הפנים-פלסטינית.

מאפיין חשוב נוסף של התהליך המורכב הזה היה קיומו של מתח בין בסיסי הלגיטימציה השונים. התמסדותו של הפתח היתה כשלעצמה גורם, שדירבן את המאמצים לעצור אותה. המטרה האידיאולוגית מרחיקת הלכת – שחרור פלסטין – והמאבק האלים לקידומה, שיבשו את סדר היום של המדינות במזרח-התיכון, איימו לערבן במלחמה שלא מרצונן, ולערער את יציבות השלטון בהן. הצמיחה הארגונית והתחזקות התשתית הצבאית, שנלוותה אליה, היוו עילה למדינות ולארגונים תת-מדינתיים באזור לנהל מלחמת חורמה נגד ארגונים פלסטיניים, ובראשם הפתח. בכמה מקרים נראה היה, כי עימותים, אשר הואצו בעקבות התחזקותם של הארגונים, גרמו לעיכוב משמעותי בתהליך התמסדותם. הרושם הזה נוצר בעיקר במקרים שבהם נעקרה התשתית הארגונית ממקומה, בירדן ובלבנון, ונאלצה להתבסס במקום חדש. מתח מתמיד התקיים גם בין המאבק האלים לבין אפיקי הפעולה החברתית והפוליטית. התפתחות

התשתית האזרחית של הארגונים, וכתוצאה מכך פגיעותה הגוברת, וכן הישגים פוליטיים שבהם זכה אש"ף, היו גורמים, שעיקבו את יישומה של אסטרטגיית המאבק האלים כלשונה. המאבק האלים נמשך, בין היתר בשל היותו זירת התמודדות בין הארגונים השונים על הנהגת התנועה הלאומית. ואולם, במהלך השנים עברה דרך הפעולה הזאת שינויים, שנגעו לרמה הטקטית, ובעיקר לאזורי הפעולה, זאת בכפוף לאילוצים נסיבתיים. כדי לצמצם את הנזקים למערכת הקשרים שנוצרו עם מדינות, בעיקר במערב, מיקדו בהדרגה הארגונים החברים באש"ף את מאבקם בזירת הסכסוך – ישראל והשטחים שבשליטתה.

ההכרה הבין-לאומית נועדה בראש ובראשונה להיתרגם ללחץ על ישראל. אולם תהליך ההתמסדות הפוליטית לא יכול היה להגיע בפועל לידי ביטוי מלא ללא הכרה של ישראל וארצות-הברית באש"ף. עד תחילת שנות ה-90, ולמעשה עד התגבשות תהליך אוסלו, נתפסו האינטרסים הישראליים ויעדי המאבק הלאומי הפלסטיני, על-ידי שני הצדדים, כסותרים זה את זה באופן מהותי. אי-ההכרה של ישראל באש"ף, ובצידה עיכוב בהכרה רשמית על-ידי ארצות-הברית, מנעו מן הארגון השפעה ישירה ולגיטימית על ניסיונות לקדם הסדר לסכסוך הישראלי-ערבי. מהלכים שנעשו במטרה ליישב את הסכסוך האזורי – בראשם הסכם השלום בין ישראל ומצרים, אשר כלל הסכם להסדר הבעיה הפלסטינית – קראו תיגר על מעמדו הפוליטי של אש"ף, ואיימו לכרסם בתמיכה העממית בו.

הסכנה הזאת הפכה למוחשית עם פרוץ האינתיפאדה בשטחים ב-1987. ההתקוממות פרצה שלא ביוזמת אש"ף, במחאה על מה שהתפרש כקיפאון מדיני מצידה של ההנהגה הלאומית, לא פחות מאשר על הכיבוש. כדי להגן על מעמדו, נחפו הפתח ליטול את מושכות ההתקוממות, כשהוא מסייע ברשת הגופים העממיים, שהתמסדה בשטחים במשך השנים,

יתרה מזו: גם בסיס הלגיטימציה הארגוני, כלומר, מעמדו של הפתח בשטחים, לא איפשר נטילת סיכון של כרסום בתמיכה העממית שעליה נשען. בשנים שחלפו מאז נחתם הסכם אוסלו נאבק הפתח לשמור על הבכורה, שלה טען מאז הקמתו. מעמדו הפורמלי בוצר באמצעות מערכת גופים ומנגנונים, שהוקמה במסגרת הרשות. המערכת הזאת נשלטה על-ידי אנשיו, ובעיקר על-ידי שכבת ההנהגה ההיסטורית, אשר הגיעה מתוניסיה. ההתמסדות הארגונית הזאת לא פטרה את הפתח מן הצורך לקיים את בסיס התמיכה העממית בו. לשם שמירה על מעמדו, היה עליו לנסות לממש את המנדט, שניתן לו מתוקף הסכם אוסלו והסכמים נוספים, שנחתמו בינו לבין ממשלות ישראל בשנים שלאחר מכן, ולקדם את השאיפות הלאומיות הפלסטיניות. ההידברות עם ישראל שללה שימוש בדפוס הפעולה, שהיה מרכזי בתהליך ההתמסדות של הארגון במשך השנים – המאבק האלים. דרך הפעולה הלגיטימית היחידה היתה עתה ההדברות המדינית.

כתנאי להעברה הדרגתית של שטחים בגדה המערבית וברצועת עזה לשליטת הרשות הפלסטינית היה עליה להיאבק בגורמי אופוזיציה, ששאפו לסכל את התהליך באמצעות מאבק אלים. ישראל מצידה השעתה לא אחת את המשא-ומתן ועיכבה יישום החלטות בעקבות פיגועים, אשר עצם התרחשותם נתפסה כעדות להעדיר יכולת או כוונה למנוע אותם. הרשות נאלצה אפוא להלך על חבל דק. מלחמת חורמה בגורמי אופוזיציה, כפי שדרשה ישראל, אמורה היתה למנוע נסיגה בהתמסדות הפוליטית, אך איימה לפגוע בתמיכה העממית בה. במהלך השנים, נראה היה כי הרשות הצליחה, באמצעות מנגנוני ביטחון, לצמצם את הסכנה להמשך התהליך מצידם של גורמי אופוזיציה לוחמניים. אולם, המחיר במונחים של תמיכה עממית היה משמעותי, בעיקר משום שדיכוי האופוזיציה

ירושלים, ולכן לא היתה יכולה להסכים לדרישת ישראל בנושא זה – גם לו היתה נכונה לעשות כן. התוכנית, שהציע ברק כבסיס לגבולות של קבע בין ישראל לבין המדינה הפלסטינית העתידית, היתה מותירה בשליטת הרשות ישות מדינית מפוררת, קשה לניהול ובעלת יסודות קיום כלכלי ומדיני רעועים בעליל. קהילת הפליטים הפלסטינים, ששימשה בסיס עיקרי ללגיטימציה עממית של אש"ף נותרה למעשה, על-פי הצעת ההסדר של ישראל, מחוץ לתמונה.

**המהירות הרבה שבה נטלו
הגופים השונים לידיהם את
הפיקוד על ההתקוממות,
מנעה אובדן שליטה, קיצרה
את שלב ההתקוממות
העממית והפכה את המאבק
למאורגן ואלים יותר.**

לפיקוד, הסכמה לתנאים שהציבה ישראל, כפי שנוסחו בקיץ 2000, היתה מאששת האשמות שנשמעו נגד הרשות, ובפרט נגד הפתח, בדבר בגידה ברוחו של המאבק ובמטרות שלאורן התמסד הארגון. אמנם, צפוי היה, שמדינות שונות וגורמים בין-לאומיים יעניקו גיבוי להסכם כזה, ויתחייבו לסייע לייצוב המדינה הפלסטינית העצמאית, שתקום בעקבותיו. אולם אהדה בין-לאומית לא נתפסה כפיצוי הולם לנסיגה הצפויה במעמדה של הרשות בעקבות ויתוריה. במילים אחרות, ערב פסגת קמפ דייוויד בסיס הלגיטימציה הפוליטית לא היה רחב דיו ביחס לעולם הערבי-מוסלמי, או משמעותי דיו ביחס למערכת הבין-לאומית בכללה, על מנת לפצות את הפתח על ההיחלשות הצפויה בבסיס הלגיטימציה העממית בעקבות קבלת הצעתה של ישראל.

ובעיקר בשנים שחלפו מאז הגירוש מלבנון. בתוך שנה נאלצה הנהגת ההתקוממות להתמודד עם אתגר נוסף – לחץ מתוך השטחים לנצל את ההתקוממות כבסיס לתהליך מדיני לקראת הסדר. כדי לאפשר תרגום של הישגי האינתיפאדה להישג מדיני, יזם אש"ף ויתורים – גינוי הטרור והכרה בתוכנית החלוקה של הארץ – שמשמעותם היתה נסיגה ממטרות המדינית המוצהרת, ומדרך המאבק, שנועדה לקדם את המטרה הזאת. הצעד הזה, שנעשה בנובמבר 1988, הקנה לאש"ף הכרה של ארצות-הברית. במקביל, וכתוצאה מן המפגש הישיר עם ההתקוממות בשטחים, חלה הגמשה בעמדתה של ישראל. הצוהר להידברות נפתח ואיפשר תהליך, ששיאו היה בחתימת ישראל ואש"ף על הסכם אוסלו. הבחירות שנערכו בשטחים העניקו לפתח את הבכורה ברשות הפלסטינית, ובכך הקנו לו מעמד של שותף רשמי לתהליך מדיני מול ישראל.

הערון הפוליטי היה רצוף קשיים ועיכובים. פרק-הזמן, אשר נקצב בהסכם אוסלו, ושבזו היו אמורות ישראל והרשות הפלסטינית להכשיר את הקרקע לקראת דיונים על הסכם הקבע חלף, והמשא-ומתן בין הצדדים נקלע למבוי סתום. תוצאות פסגת קמפ דייוויד, שנערכה ביולי 2000, איששו מנקודת הראות הפלסטינית את הטענה, כי התהליך המדיני עצמו חסר תכלית. הוויתורים שאהוד ברק ראש ממשלת ישראל, היה מוכן להציע ליאסר ערפאת, יו"ר הרשות הפלסטינית, נראו מנקודת המבט של ישראל מרחיקי לכת ונדיבים, ועדיין היו רחוקים ממה שזה האחרון היה מוכן לקבל, בתמורה להסכמה על תום הסכסוך, כפי שדרשה ישראל. ערפאת לא היה יכול להסכים לדרישותיה של ישראל בלא להסתכן בכרסום משמעותי בשני בסיסי הלגיטימציה שעליהם התמסד הפתח: הפנימי - עממי, והחיצוני - פוליטי. לרשות הפלסטינית לא ניתן גיבוי ערבי-מוסלמי לוותר על מזרח

להדגיש את דבקותו בתפקידו ההיסטורי כנושא הדגל של האתוס הלאומי הפלסטיני. העימות עם צה"ל נועד להמחיש לקהלי יעד שונים, שמהם שאב הפתח את הלגיטימציה למנהיגותו, ובראשם תושבי השטחים ותושבי מחנות הפליטים הפלסטינים שמחוץ לשטחים, כי הוא זכאי וראוי למעמדו. היעד הזה היה משמעותי לא פחות, ואולי אף יותר, מן המטרות המוצהרות של ההתקוממות - שבירת הקיפאון המדיני באמצעות הסבת תשומת לב בין-לאומית לבעיה הפלסטינית ויצירת נסיבות שיעוררו ביקורת נגד ישראל. הניתוח הזה מצביע גם על הדינמיקה, שתביא, קרוב לוודאי, להוראה של הרשות להפסקת העימות. המאבק האלים, אשר הוכרז כמלחמת שחרור לאומי, יתמיד בצד המאבק המדיני, לפחות באורח מוגבל ומבוקר, כל עוד לא מוצה במובן של צמצום האימונים לבסיס הלגיטימציה העממית של רשות. הוא ייחלש כשיהפוך למקור אפשרי של נסיגה במעמדה של הרשות. סימנים לכך יהיו תהייה מצידה של אוכלוסיית השטחים לגבי תכלית המאבק, ולחצי פנים וחוף מוגברים לשוב דרך המשא ומתן. ניתן להעריך, כי דגש מחודש על התהליך המדיני ילווה, מצידה של הרשות, במאמץ לייצב את מעמדה גם ביחס לגורמי פנים, ובראשם התנזים והחמאס, שהגבירו את השפעתם על המערכת הפוליטית הפלסטינית במהלך ההתקוממות.

תפקידו הלאומי של הפתח התמסד זה מכבר. כל הסדר אשר יושג במטרה ליישב את הסכסוך הישראלי-פלסטיני, בעל תוקף של קבע או ביניים בלבד, יהיה בהכרח תולדה של המאבק רב התהפוכות אותו הוביל הפתח במשך שנים. להשלמת המעגל, חותרת הנהגתו ההיסטורית של הארגון להיות זו, אשר תחתום עליו. התייצבות הפתח בחזית המאבק שבה והוכיחה, כי אינו חותר להכרזת עצמאות בכל תנאי. תוצאה אפשרית של התפתחות זו תהיה הרחבת טווח הגמישות המדינית, אשר תסייע לארגון לאמץ ולהוביל החלטות קשות, בהגיע רגע אמת.

תושבי השטחים, ובכל מקרה נראה היה, שבמישור המדיני ניצבה הרשות בפני שוקת סדוקה, אם לא שבורה. השטח היה רווי מתח, שנבע בחלקו הגדול מביקורת על תפקודה של הרשות, וכפי שאמנם קרה, די היה באירוע מקומי כדי להצית התקוממות עממית.

מרגע שהחלו המהומות הפכה אפשרות הפעולה השנייה – תיעול התסיסה העממית להתמודדות חזיתית עם ישראל – לברירת המחל. בנסיבות האלה, התייצבות בראש המחנה, באמצעות גופים ומנגנונים קיימים של שליטה, והסבת פעילותם לעימות עם צה"ל ולבקר עלי, היתה התפתחות מתבקשת. על המשטרה וגופי הביטחון המסכל, כולם בשליטת הפתח, נוסף התנזים, שהנהגתו מקומית. במשך שנים דאגה הנהגת הפתח לקיים את הארגון הזה, שנועד לשלוט בכוחות הרחוב ולכוון את פעילותם – אם וכאשר יעלה הצורך בכך. כאשר התסיסה העממית, שהתגברה לנוכח קשיי פנים ונסיבות פוליטיות, איימה על מעמדם של הרשות ושל הארגון העומד בראשה, נוצר הצורך. המהירות הרבה שבה נטלו הגופים האלה לידיהם את הפיקוד על ההתקוממות מנעה אובדן שליטה, קיצרה את שלב ההתקוממות העממית, והפכה את המאבק למאורגן ואלים יותר. עם זאת, ההתקוממות העממית לא דעכה באחת, אלא תואמה על-ידי הרשות במטרה לגייס תמיכה פוליטית חיצונית. אהדה בין-לאומית לבעיית העם הפלסטיני ולשאיפותיו, שהיתה צפויה להתעורר כתוצאה מהיחשפות מתוקשרת לעימות בין כוחות עממיים לצבא, נועדה להיתרגם ללחץ על ישראל, ולפצות את הרשות על נסיגה צפויה בנכונות הישראלית לויתורים, שלהם לא היתה יכולה ממילא להסכים.

הפתח לא יזם את הדרך שבה פרצה אינתפיאדת אל-אקצא ואת עיתויה, אך התייצבותו בראש המחנה היתה מהלך בלתי-נמנע. באמצעות הצעד הזה ביקש הפתח

היה גורף וכלל גורמים שמתחו ביקורת על הרשות מתוך שאיפה לשפר את סדרי השלטון. כשל במימוש יומרות לדמוקרטיזציה של המערכת הפוליטית הפלסטינית, עדויות בדבר הפרה בוטה של זכויות אדם וכן דיווחים על שחיתות ושימוש לא תקין בכספי סיוע, שהגיעו לידי הרשות מגורמי חוץ – כל אלה גרמו לאי-שביעות רצון ציבורית מן הרשות. על הרקע הזה גבר המתח בין הנהגת הרשות לבין גורמים מקומיים, שנחלשו במקביל להתבססות המנהיגות שהגיעה מתוניסיה. על כל אלה נוספו קיפאון כלכלי והעדר צמיחה עצמאית. בשטחי הרשות התבססה שכבה צרה, שצברה בשנות התהליך המדיני עוצמה כלכלית ופוליטית בעוד שהציבור הרחב המתין למימושן של הבטחות לשיפור המצב בטווח הרחוק. עיכובים בביצוע החלטות מדיניות הקשורות בנסיגה נוסף על עיבוי התנחלויות ישראליות, אשר התבצע במקביל לשיחות ולהעברה הדרגתית של שטחים לשלטון הרשות, כירסמו בלגיטימיות של תהליך אוסלו, ולכן בלגיטימיות של הרשות והארגון העומד בראשה.

כישלון פסגת קמפ דייוויד ביולי 2000 הגביר את תחושת חוסר התוחלת, ששררה בשטחים. מחד גיסא, הצביעו סקרי דעת קהל, שנערכו בשטחים, על חשש משמעותי מהכרזה חד-צדדית על הקמת מדינה; מאידך גיסא, לא נראתה התקדמות במשא ומתן עם ישראל. לפני פרץ אינתפיאדת אל-אקצא עמדה הרשות בפני בחירה בין ייצוב מעמדה על לגיטימציה חיצונית באמצעות פעולה פוליטית, ובין ייצוב מעמדה על לגיטימציה פנימית באמצעות מאבק אלים. בשבועות הראשונים שלאחר פסגת קמפ דייוויד נראה היה, כי הרשות בחרה באפשרות הראשונה. אמנם, נערכו הכנות לעימות עם כוחות הביטחון של ישראל, אך לא ננקטה יוזמה בכיוון הזה. הרשות התמקדה בניסיון לגייס הבנה בין-לאומית בכלל, וערבית בפרט, לסירובה לקבל את דרישות ישראל. אך למהלך הזה נודעה משמעות שולית בלבד עבור